

Collegiaal leren: wat is het en welke vormen zijn er?

Inhoud document

Dit document geeft basiskennis over wat collegiaal leren is, wat de voor- en nadelen zijn van collegiaal leren en welke vormen van collegiaal leren er zijn.

Collegiaal leren: wat is het?

Collegiaal leren is het geheel aan activiteiten die docenten en/of leidinggevendenden ondernemen om met elkaar te reflecteren op de eigen onderwijspraktijk of het eigen functioneren. Doel van het collegiaal leren is om een leerproces op gang te brengen, zodat de onderwijskwaliteit verbetert. Door dit leerproces vergroten docenten en teams hun kwaliteit en/of professionaliteit. De nadruk van collegiaal leren ligt op ontwikkeling en leren van elkaar. Bij collegiaal leren gaat het niet om het geven van een beoordeling, maar het richt zich op het geven en ontvangen van feedback.

Collegiaal leren is informeel leren. Dit betekent dat het leren niet in formele settingen, zoals een training, plaatsvindt, maar overal kan plaatsvinden. Informeel leren ontstaat vaak als er een vraagstuk is dat opgelost moet worden. Door het zoeken naar een oplossing voor een vraagstuk is men bezig met leren. Daarnaast vindt collegiaal leren vaak plaats 'on the job' (in de praktijk). Een belangrijk element van collegiaal leren is het leren van peers. Peers zijn gelijkgestemden. Zij zijn werkzaam in een soortgelijke context en beschikken over dezelfde expertise. Peers leren van elkaar door met elkaar in gesprek te gaan en bij elkaar in de praktijk te kijken.

Wat zijn de voor- en nadelen van collegiaal leren?

Wat zijn de voordelen?

- Leren gaat twee richtingen op: Door feedback te vragen en te geven leren docenten van de feedback die ze krijgen, maar ook van de feedback die zij geven. Docenten leren van elkaars ideeën en vaardigheden.
- Meer verantwoordelijkheid: Het verhoogt de verantwoordelijkheid en motivatie van docenten, omdat zij zelf invloed hebben op hun leerproces en dat van collega's.
- Plezierig: Een groot voordeel van peer reviews is dat de collega's plezier beleven aan het leren. Ook worden relaties tussen personen verbeterd, doordat er waardering wordt uitgesproken over elkaar.
- Dicht bij de praktijk: Datgene waar docenten over leren staat heel dichtbij hun eigen praktijk en eigen leervragen die ze hebben. Het geleerde kunnen ze direct toepassen in hun eigen praktijk.
- Uitwisselen van perspectieven/toewerken naar een gezamenlijk beeld: Tijdens collegiaal leren, leren docenten van elkaar. Zij hebben verschillende inzichten. Tijdens het leren wisselen collega's gedachten en ideeën uit vanuit verschillende visies. Zij delen opvattingen over hoe het beste gehandeld kan worden in een bepaalde situatie. Dit levert de docenten een completer beeld op en dit beeld is een gezamenlijk beeld.

- Zelfvertrouwen: Docenten leren elkaar dingen. Hierdoor voelen docenten zich een expert op een gebied. Zelfvertrouwen in zichzelf en in hun handelen kan hierdoor vergroot worden.
- Direct toepasbaar/efficiënt: Docenten die samen hun lessen/oudergesprekken/et cetera voorbereiden zijn collegiaal aan het leren en daarnaast bereiden ze hun les/oudergesprek/et cetera voor. Tegelijkertijd leren en werken is efficiënt. Daarnaast kunnen ze door elkaar te bevragen een diepere reflectie bewerkstelligen dan dat ze alleen hadden kunnen doen. Hierdoor wordt het resultaat verbeterd.

Wat zijn de nadelen?

- Vaardigheden: Om van elkaar te leren hebben collega's vaardigheden, zoals het geven en ontvangen van feedback, nodig. Als collega's hier niet over beschikken kunnen er mogelijk geen of negatieve uitkomsten zijn van het leren van elkaar.
- Onbekendheid: Collegiaal leren is een redelijk nieuw begrip. Veel docenten zijn (nog) niet bekend met deze vorm van leren en er niet aan gewend. Dit levert mogelijk weerstand op.
- Subjectiviteit: Uit onderzoek en pilots naar collegiaal leren blijkt dat collegiaal leren als erg subjectief wordt ervaren. Mogelijk is hierdoor de kwaliteit van hetgeen dat geleerd wordt niet hoog genoeg.

Welke vormen van collegiaal leren zijn er?

Vorm	Beschrijving	Bijzonderheden
Collegiale visitatie/ lesbezoek/ lesobservatie	Collega's observeren elkaar tijdens werkzaamheden. Op basis van de observaties geven zij elkaar feedback. Het kan gaan om collega's die werkzaam zijn in hetzelfde team, in een ander team of zelfs op een andere school.	Observatie en feedback geven spelen een belangrijke rol bij deze vorm van collegiaal leren. Het betreft een directe vorm van leren van elkaar in vergelijking met consultatie of intervisie, omdat het gaat om observeren en daarover feedback geven i.p.v. spreken over. Lesbezoek bij docenten die werkzaam zijn in een andere school is van extra meerwaarde omdat de andere context extra inzichten met zich meebrengt.
Videocoaching (voorbeelden uit de praktijk: VIP; video intervisie peercoaching, VIB; Video interactieve begeleiding)	Een docent neemt zijn les op video op. Collega's geven op basis van deze video feedback.	Door opname op video kan het handelen op een later moment door een collega geobserveerd worden. Dit maakt de uitvoering gemakkelijker. Dat het handelen opgenomen is, heeft als extra voordeel dat de docent het zelf ook kan bekijken.
Collegiale consultatie/advies	Een collega legt een andere collega een vraagstuk of casus voor. De collega geeft een advies.	Een vorm van collegiaal leren die het gemakkelijkst in te zetten is en veel voorkomt in de praktijk

Vorm	Beschrijving	Bijzonderheden
vragen aan een collega		van alledag. Dit kan zelfs bij het gesprek bij de koffieautomaat.
Collegiale intervisie	Een vaste groep collega's wisselt volgens een vaste structuur ervaringen uit en gaat hierover met elkaar in gesprek. Per bijeenkomst brengen 1 of 2 personen een casus in. De overige deelnemers denken mee over deze casus.	Intervisie gebeurt vaak in een groep die langere tijd regelmatig bij elkaar komt. Veiligheid en commitment zijn belangrijke begrippen.
Peer review/ collegiaal toetsen	Een collega toetst het handelen van een collega aan bepaalde normen/richtlijnen of maakt een vergelijking met het handelen van andere professionals. Daarop volgt feedback.	Peer review kent een wat formeler karakter dan de andere vormen van leren van elkaar omdat een bepaalde norm gehanteerd wordt. Hierdoor is de drempel waarschijnlijk wat hoger om deze vorm van collegiaal leren toe te passen.
Mentoring/coaching	Een collega heeft een leervraag en wordt daarbij begeleidt door een collega, die meer expertise heeft op dat vlak.	Bij deze vorm van leren is het leereffect vaak groter voor degene die gecoacht wordt dan voor de coach.
Lesson study/ gezamenlijke lesvoorbereiding	Docenten bereiden samen lessen of andere activiteiten voor. Ondertussen delen zij ideeën of geven ze elkaar feedback.	Bij deze vorm wordt leren en werken gecombineerd. Hierdoor ontstaat er efficiëntie.
Community of practice/ docentontwikkelteam (DOT)	Een groep mensen deelt hun kennis en ervaringen rond een bepaald thema of vakgebied met elkaar en leert om beter met de problemen en uitdagingen in de praktijk om te gaan. Zij lossen zelfsturend vraagstukken op.	Deze vorm kan leiden tot nieuwe en innovatieve oplossingen voor problemen of uitdagingen.
Bendecafé	Docenten van dezelfde of van verschillende scholen komen samen en bespreken met elkaar ontwikkelingen in hun dagelijks werk. Docenten leggen elkaar uit waar ze mee bezig zijn en inspireren elkaar op die manier.	Deze vorm kan plaatsvinden in een café-achtige setting. Daardoor ontstaat er een gezellige en ontspannen sfeer, wat mogelijk een leuke afwisseling kan zijn op de dagelijkse gang van zaken.